Nybro kommuns
kulturmiljöprogram

DUVETORP

Kristvalla socken

Länsstyrelsen
Kalmar län

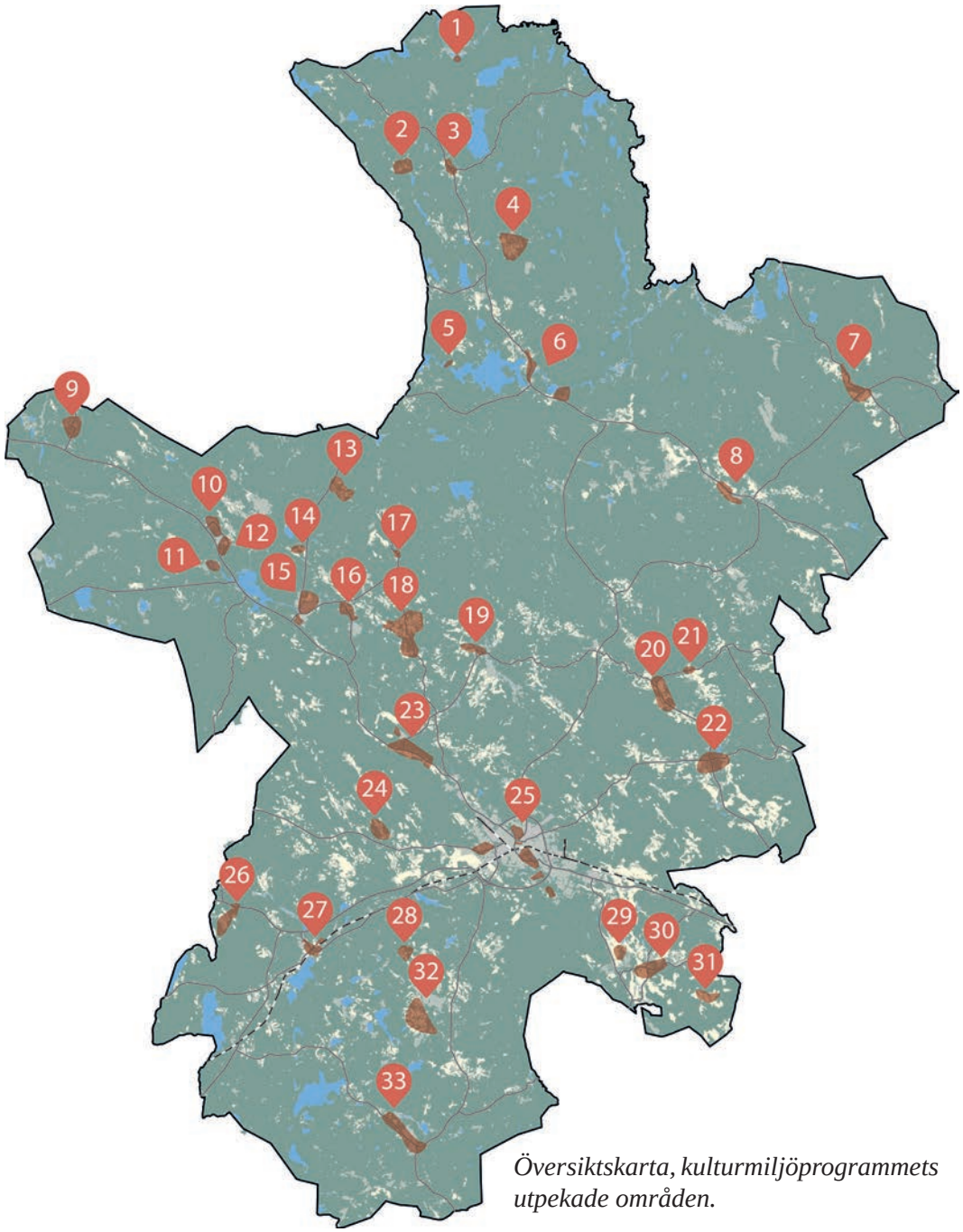
NYBRO
KOMMUN

KALMAR·LÄNS·MUSEUM

Kulturmiljöprogrammet omfattar 33 områden på olika platser i kommunen.

Länsstyrelsen i Kalmar län beviljade medel till arbetet och Kalmar läns museum anlitades för det praktiska genomförandet.

1. Skoga
2. Lindshult
3. Kråksmåla
4. Torshult, Torshultamåla
5. Uvafors
6. Alsterbro, Sandslätt
7. Rugstorp, Abbetorp
8. Bäckebo
9. Målerås
10. Gullaskruv bruksort
11. Barkeström
12. Hälleberga
13. Applaryd
14. Gullaskruv säteri
15. Orrefors
16. Flygsfors
17. Gadderås
18. Skedebäckshult
19. Flerohopp
20. Gunnabo
21. Duvetorp
22. Kristvallabrunn
23. Brånahult
24. Holmen, Göttorp
25. Nybro stad
26. Kopparfly
27. Örsjö
28. Ebbehult
29. Gårdsryd
30. S:t Sigfrid
31. Brändebo
32. Agebo
33. Alsjöholm

Översiktskarta, kulturmiljöprogrammets utpekade områden.

Läsanvisning

HUVUDOMRÅDE

Här lär du först känna kulturmiljön. Huvudområdet är ett större område som ger en övergripande kunskap om kulturmiljöns landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling.

KÄRNOMRÅDE

Här får du en djupare beskrivning av områdets värden. Kärnområdet har särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.

HISTORIK

Här hittar du berättelser om människor och andra viktiga företeelser som präglat kulturmiljön. En förklaring till varför de höga kulturhistoriska värdena finns på platsen.

I FRAMTIDEN

Här ges förslag på förhållningssätt inför framtiden för hur kulturmiljön kan bevaras och utvecklas.

I texten finns siffror inom parentes (1), de hjälper dig att hitta rätt i kartorna för huvud- och kärnområdet.

Bilder är tagna av Kalmar läns museum där inget annat anges.
Text: Susann Johannisson, Kalmar läns museum
Arkeologi: Helena Victor, Kalmar läns museum
Layout: Nybro kommun
Senaste revidering: 2024-12-12

Kulturmiljöerna i Nybro kommun är levande miljöer under ständig förändring. Därför finns det risk att utskriven eller tryckt kopia av kulturmiljöprogrammet inte är den senast uppdaterade versionen. På nybro.se finns den senaste versionen digitalt.

Duvetorp ligger cirka fem kilometer norr om Kristvallabrunn. En hagmark vid Duvetorp är utpekad av länssyreslen (1997) som ett område med högt naturvärde, klass III (nummer 58 i Nybro kommun).

Grusvägen med innehållsrik vägmiljö i Kristvalla är utpekad som kulturhistoriskt värdefull väg.

Huvudområde

Huvudområdet är ett större område som ger en övergripande kunskap om kulturmiljöns landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling.

Slaggvarp
Tuvemossen
Vargakätten
Norget
Norrmadsmossen
Slaggvarp
Kapplemossen
Kristinelund
Fågelleken
Hjulbäcksmålen
Store mossen
Kristvalla kyrka
Lille mossen
Duvetorp
14
Andersborg
12
13
Klockarebacken
11
Fridhem
Gunnabo
mbygdsgård
Slaggvarp
Slaggvarp
11 gård
12 gård
13 Gamla kyrkvägen
14 Andersborg
Huvudområde
Kärnområde
Värdefulla vägar och vägmiljöer
Fornminne

Beskrivning av huvudområdet

Sockencentrum

Kristvalla sockencentrum präglas alltsedan medeltiden av någon form av kyrkobyggnad vid en liten vägkorsning i jordbruksbyn Duvetorp. Den agrara, lantliga, prägeln är mycket tydlig. Vid kyrkan, från 1795, finns ett litet sockencentrum med typiska karaktärsbyggnader som vackra välbevarade längor med kyrkstallar, skolhus, lärarbostad, barnmorskans bostad, församlingshem och lanthandel/telefonstation. Byggnaderna har tillkommit under perioden sent 1800-tal till tidigt 1950-tal. Flera av bondgårdarna i området har haft koppling till kyrkan genom att flera av de bönder som brukade dem tidigare också hade uppdrag som kyrkvärdar eller kommunala förtroendemän i Kristvalla socken eller landskommun. Den gamla prästgården ligger drygt 1,5 kilometer sydväst om Duvetorp, i Norra Gunnabo. Den är mycket välbevarad, med anor från 1600-talet.

Fornlämningar

Byns marker gränsar delvis till en liten bäck i söder, Starbäcken, där gränsen lagts (utmed en sträcka) precis i ån. Kvarnen har inte registrerats i fornminnesregistret, vilket bör göras. Även tydliga huslämningar på Klockarebacken utmed gamla kyrkvägen väster om byn bör betraktas som äldre lämningar. I skogen norr om byn finns en registrerad slagghög, sannolikt från medeltida järnframställning. I gamla fornminnesregistret hade de båda kyrkstallarna registrerats som fornlämning. I övrigt finns få hittills registrerade fornlämningar på byns marker.

Odlingslandskap

Den lilla kyrkbyn ligger som en glänta i granskogen, med ett öppet agrart landskap med åkrar. Odlingslandskapet som har gamla anor hålls öppet genom åkerbruk och bete. Vägen österut från kyrkan är den gamla lands- och kyrkvägen. Även söder om kyrkan finns stora delar av det gamla vägnätet kvar. Bebyggelsen i sockencentrum skiljer sig utseendemässigt inte från det omgivande landskapet, vilket karaktäriseras av jordbruksbebyggelse med små gårdar med traditionella faluröda ekonomibyggnader. Bebyggelsen består av både ett typiskt småländskt agrart landskap från perioden 1800-talets mitt till 1900-talets mitt och viss tätortsbebyggelse med villor från perioden 1930-talet till tidigt 1950-tal. Samtidigt speglas bebyggelsen hur Kristvalla från mitten av 1900-talet blev avfolkningsbygd. Få eller inga nya hus har byggts inom huvudområdet efter 1950-talets början.

Förutom det öppna odlingslandskapet präglas bygden av skog. I byn finns två där små sågverk har funnits. De visar hur skogen nyttjades och var närvarande i bondesamhället. På så sätt kan också Kristvalla kopplas till ett av kommunens profilområden skog.

Vid sidan av den gamla kyrkvägen, väster om Kristvalla kyrka, finns en plats som kallas Klockarebacken[1]. Här finns gamla åkrar, stenmurar och grunder efter hus. Vägen är delvis uppbyggd med sten. Utmed vägen står också en gammal milstolpe i sten, vilket markerar vägens höga ålder.

1 En av de som bott här är byggmästare Johan Johnsson.

Kärnområde

Kärnområdet har särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.

Kulturvärden inom kärnområdet

Kristvalla kyrkomiljö är ett mycket litet, lantligt, sockencentrum. Den stora vita kyrkobyggnaden från 1795 är tidstypisk. Bebyggelsen, som är från perioden sent 1800-tal till tidigt 1950-tal, är representativ för offentliga eller halvoffentliga funktioner som fanns i en kyrkby. Kyrkstallarna är särskilt kulturhistoriskt intressanta. Sockencentrat är samtidigt en bondby med tre gårdar med traditionell bebyggelse.

Skog

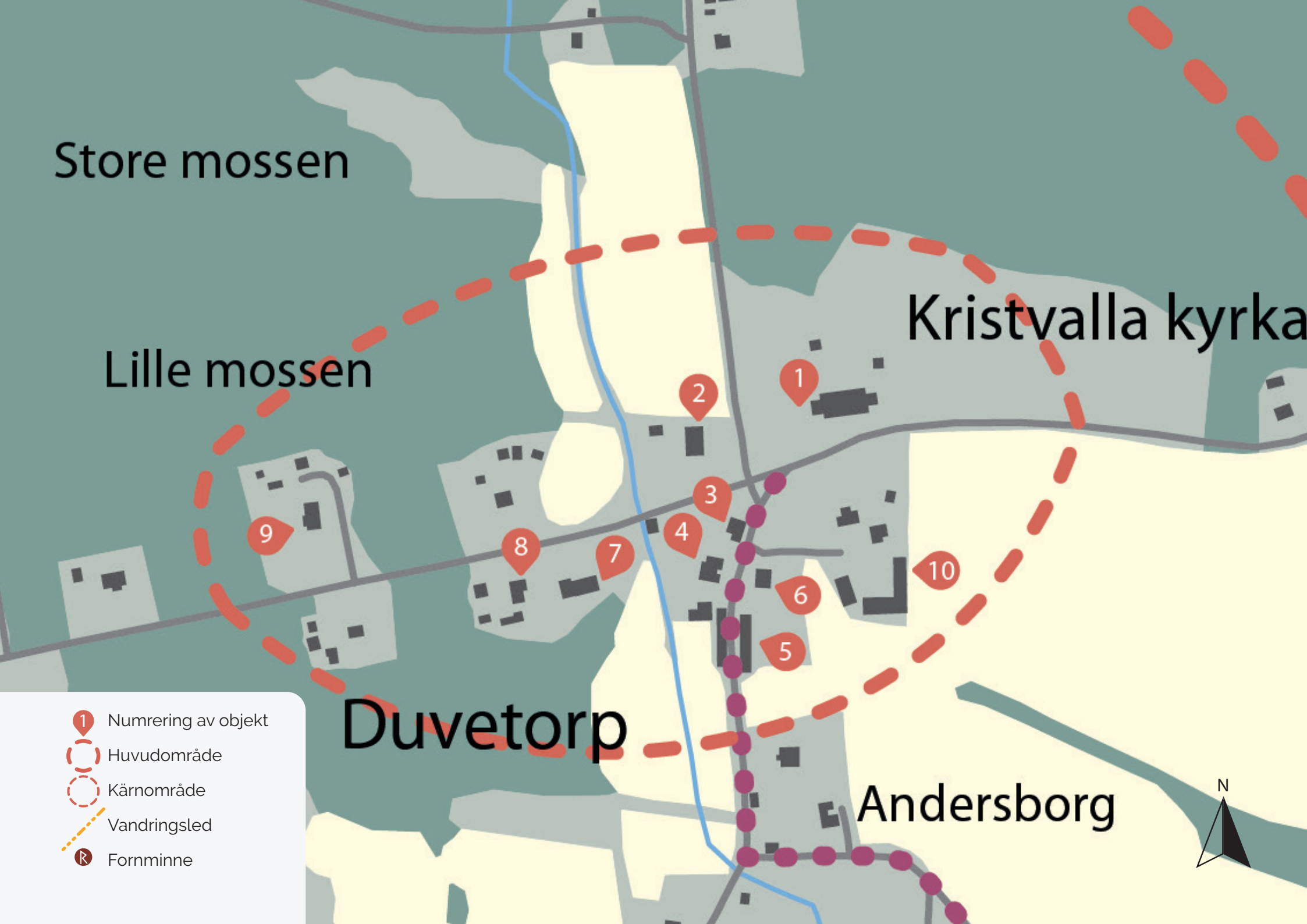

Möten

Bondens landskap

Symbolerna hänvisar till den kulturmiljöprofil som togs fram för Nybro kommun 2019.
I Kristvalla kyrkby finns exempel på kulturmiljöer ur kategorierna skog, möten och bondens landskap.

Store mossen
Lille mossen
Kristvalla kyrka
Duvetorp
Andersborg
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
N
Numrering av objekt
Huvudområde
Kärnområde
Vandringsled
Fornminne

1. Kristvalla kyrka
2. kyrkskola/ församlingshem
3. gamla skolan/lärarbostad
4. lanthandeln/telefonstationen
5. kyrkstallar
6. affärsbyggnad
7. församlingshem
8. Barnmorskans villa
9. Nya prästgården
10. gård

Sockencentrum

Kyrkan (1) ligger vid en vägkorsning tillsammans med två andra byggnader som haft offentliga funktioner, gamla kyrkskolan från 1928 (2), senare använd som församlingshem, och gamla skolan från 1860 (3), ombyggd till lärarbostad 1928.

Gamla kyrkskolan/ församlingshemmet (2).

Gamla skolan (3).

En flygbild från söder som visar det lilla sockencentrumet. Bild Kalmar läns museum.

Strax utanför de hus som ligger närmast kyrkan och vägkorsningen finns fler byggnader med offentliga eller semioffentliga funktioner, som kyrkstallarna (5) från 1874, en villa från 1934 (8) där barnmorskan bodde, nya prästgården (9) med pastorsexpedition från 1948 och ett församlingshem från 1952 (7). Kyrkstallarna är mycket välbevarade, med höga kulturhistoriska värden. De är lika långa smala byggnader på ömse sidor om den gamla kyrkvägen. I ett av stallarna finns ett inbyggt ”fryshus” med frysfack. Utmed samma väg finns också gamla lanthandeln/telefonstationen (4) från slutet av 1800-talet och en affärsbyggnad från 1949 (6), i tidstypisk funkisstil.

Det nya församlingshemmet (7) från 1950-talets början.

Kyrkstallarna (5).

Affären (6) från slutet av 1940-talet.

Nya prästgården (9) från 1948.

Sockencentrum med kyrkskolan.

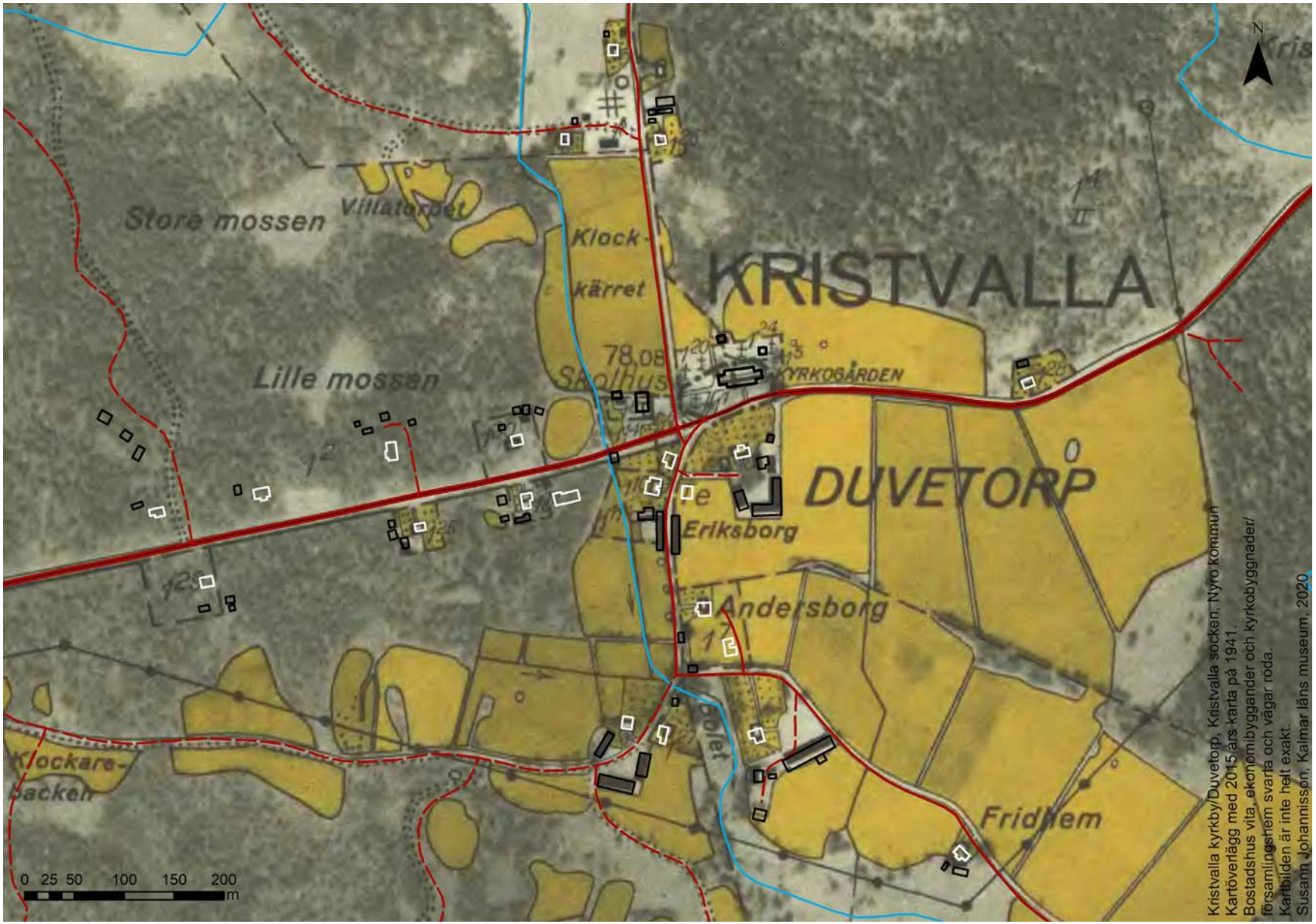

Gamla lanthandeln/telefonstationen (4).

Nära kyrkan ligger också en av byns tre bondgårdar (10). Gårdens mangårdsbyggnad (från 1868) är ett trähus i traditionell färgskala, förändrat vid moderniseringar. Till gården hör flera traditionella ekonomibyggnader, som en ladugård/loge/stall (från 1905–1908) byggd i skiftesverk och en äldre timrad källarbod.

Gården (10) mitt emot kyrkan ligger mitt i kyrkbyn.

Kartöverlägg med 1941 års karta i botten och dagens hus och vägar ovanpå. Man ser vilka hus som fanns år 1941 och de villor som är byggda därefter, utmed nya västra vägen. Gamla kyrkvägen syns också, med Klockarebacken. Mitt emellan de båda södra gårdarna finns namnet Bolet markerat. Det är inte närmare känt vad detta betyder, men det är troligen ett ålderdomligt namn.

En flygbild från 1950 visar Kristvalla kyrkbys karaktär, som ett mycket litet, lantligt beläget sockencentrum omgärdad av odlingslandskap och skog. Bilden är tagen mot sydväst. Till vänster om kyrkan syns en av byns tre gårdar (19), den ljusa affärsbygganden (6) samt de båda kyrkstallarna (5). Bild Kalmar läns museum/digitalt museum.

Kyrkan och kyrkogården

Kristvalla kyrka är en tidstypisk vit stenkyrka byggd i nyklassicistisk stil, med kyrktorn i väster. Kyrkan är byggd i natursten, spritputsad och avfärgad i vitt. Långhuset har ett valmat tak klätt med svartmålad plåt. Tornet i väster har lanternin. Mot öster har väggen rakt avslutad sakristia. Kyrkan ritades av arkitekten Gustaf Pfeffer och byggdes av byggmästaren Henrik Wermelin.

På Kristvalla kyrkogård har människor begravts under lång tid. En vandring över kyrkogården berättar om skiftande synsätt när det gäller begravningstraditioner, synen på döden och på sorgarbete i stort. Enskilda gravvårdar och grupper av vårdar vittnar om skiftande ideal och många gånger om hantverksskicklighet. De rymmer information som handlar om person- och/eller lokalhistoria i form av personnamn, ort-/gårdsnamn och titlar. Gravvårdar på Kristvalla kyrkogård rymmer titlar som till exempel kyrkoherde, hemmansägare, lantbrukare, nämndeman, skräddarmästare, mjölnare, åkare, gästgivare och byggmästare, vilka alla vittnar om kunskap, näringar och samhällsfunktioner som funnits i trakten. Ortnamn finns angivet på ett stort antal vårdar. Den kyrkogård vi idag ser i Kristvalla har successivt vuxit fram under århundradena. Idag finns tre tidsskikt på kyrkogården, de äldre delarna, 1930-talets utvidgning och utvidgningen från 1983. Kyrkogården rymmer olika stildrag men de olika perioderna och stilarna är oftast sammanhållna i de olika kvarteren. Viktiga för kyrkogårdens karaktär är stödmuren som omger kyrkogården, trädkransen av lind, lönn och alm, de knuthamlade almarna samt resterna av de buxbomshäckar som en gång utgjorde omgärdningar av flera av gravplatserna.

Jordbruksbygd, odlingslandskap och äldre vägnät

En kort bit söder om kyrkbyn ligger två av byns gårdar (11, 12). Den ena gården har en äldre mangårdsbyggnad (från 1850) men nu moderniserad. Den andra tidigare mangårdsbyggnaden har ersatts med en ny från 1930-talet som mer har form av villa. Här finns också ett tidigare undantaghus. Huset har renoverat och byggts om och har inte kvar sin ursprungliga stil. Flera bevarade äldre faluröda ekonomibyggnader finns till båda gårdarna, från cirka 1920-talet. Vid den ena gårdsmiljön ligger också en funkisvilla på egen avstyckad tomt.

Två av gårdarna i byn (11 och 12).

Landskapet runt kyrkbyn, särskilt sydost om kyrkan, är ett brukat öppet åkerlandskap. Gamla kyrkvägen (13) västerut, som leder mot gamla prästgården, är delvis kantad av stenmurar. Vägen är bitvis uppbyggd som en stenförstärkt vägbank. En milsten finns även utmed denna väg. På en höjd intill vägen ligger Klockarebacken. Här finns flera spår efter bebyggelse och odling i form av små åkrar, stenmurar, fruktträd och hugrunder. Sammantaget är vägen ålderdomlig och har högt kulturhistoriskt värde eftersom en gammal kyrkväg så tydligt hör ihop med kyrkolivet och har berört så många människor i bondesamhället.

Vägen genom byn, med stenmurar och gamla tidigare hamlade askar.

En milsten vid gamla kyrkvägen som visar att vägen varit av betydelse.

Gamla kyrkvägen och Klockarebacken.

Olika bostadshus

Förutom de gårdar som finns i byn finns några exempel på andra bostadshus från bondesamhället, småhus. De flesta är inte ”torp” i juridisk mening utan vad man kan kalla ”lägenhetsbebyggelse”, ett fristående bostadshus på en friköpt tomt, med trädgård runt. Tillhörande ladugård visar att man även ofta tidigare hade djur även på små ställen, kanske några höns, en gris, möjligen också en ko. Dessa småhus kom till av olika anledningar. Ibland kunde det vara den äldre generationen från en gård som byggde ett eget hus som ”undantag”, ibland var ägaren hantverkare. Särskilt kyrkvägar och vägstråk som användes av många resanden kunde locka till sig sådana ”hantverksstugor”. Utefter gamla vägen genom byn finns två ställen som är exempel på småhusbebyggelse på avstyckade tomter, Andersborg (14) och Fridhem.

Exempel på småhusbebyggelse.

Andersborg (14).

Utmed landsvägen väster om kyrkan ligger även sju bostadshus av egnahemstyp från 1900-talets början. De är byggda i tidstypiska stilar från perioden 1930–1950-tal. De uppvisar en variation av olika stilar och varierande grad av hur bevarade de är. En del ursprungliga material och byggnadsdetaljer finns kvar.

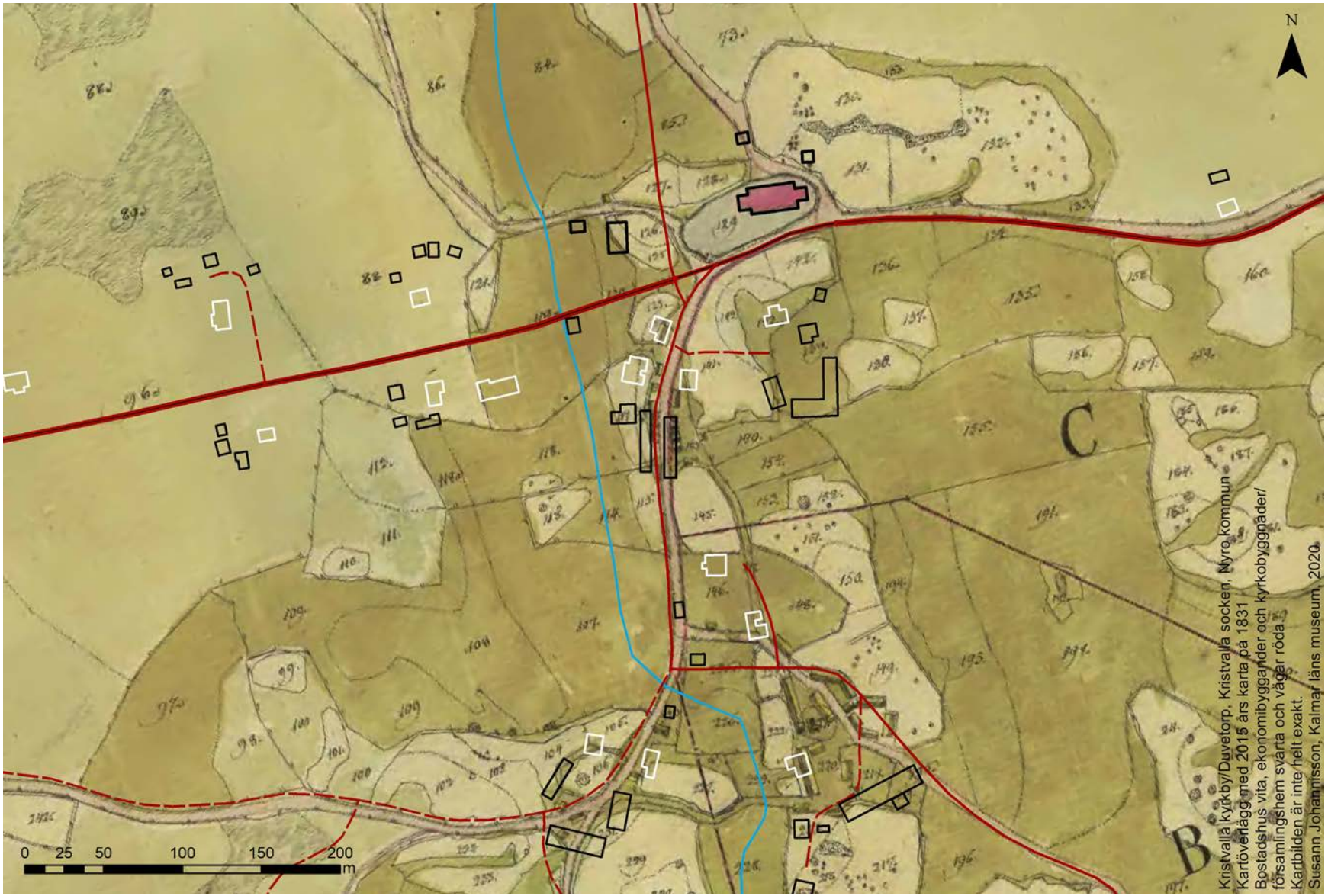

Exempel på småhusbebyggelse längs med landsvägen.

Historik

Här hittar du berättelser om människor och andra viktiga företeelser som präglat kulturmiljön.
En förklaring till varför de höga kulturhistoriska värdena finns på platsen.

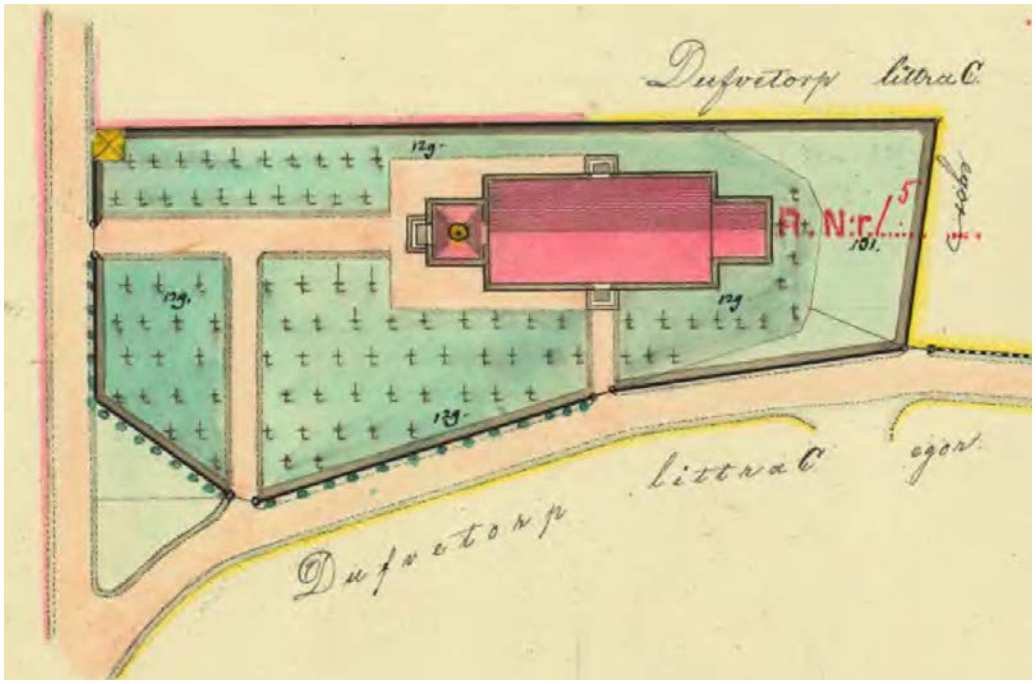
Kartan från 1831 visat hur kyrkan ligger ensam vid vägkorsningen. Dagens vägar (röda) bostadshus (vita) och uthus samt kyrkobyggnad (svarta) har ritats ut ovanpå den gamla kartan. Den gamla kyrkvägen slingrar sig ner åt sydväst. Vägen öster om kyrkan är samma idag som då. De byggnader som fanns i kyrkans närhet på 1820-talet var ett antal små kyrkstallar, som låg på ömse sidor vägen på samma ställe som dagens kyrkstallar. Byns två gårdar har samma läge på 1830-talet som idag, men alla hus är utbytta. Den gård som idag ligger närmast kyrkan är tillkommen efter laga skifte. Den fanns inte alls 1831. Hela sockencentrum med olika funktioner har också tillkommit efter 1831.

Kyrkan

Någon gång i slutet av 1500-talet byggdes ”Gunnaboda kapell” på denna plats. Det var ett mindre träkapell täckt med ekspån. Kapellet tillhörde då Förlösa församling. År 1647 fick man en egen prästgård i byn Gunnabo, som låg cirka två kilometer väster om kyrkan. Drottning Kristina ska ha skänkt mark till församlingen, som därvid uppkallade socknen efter henne. År 1656 förordade Karl X att kapellet skulle vara egen kyrka och området däromkring egen socken. På 1790-talet fick socknen tillstånd att bygga en ny stenkyrka eftersom den gamla ansågs för liten och dålig. Den nya kyrkan ritades och byggdes efter de ideal som fanns på 1790-talet. Ritningarna gjordes av arkitekt G A Pfeffer, under överinseende av Carl Adelcrantz - som också ritat bl a Adolf Fredriks kyrka och Operan i Stockholm. Under 1793 fick byggmästaren Henrik Wermelin i uppgift att svara för byggandet av den nya kyrkan. Alla socknens byar måste hjälpa till med arbetskraft och leverera byggmaterial, t.ex. timmer, sten och lera. Läktarbarriären från gamla kyrkan behölls och återanvändes. Kyrkobygget påbörjades 1793 och invigdes två år senare, 1795.

År 1851 byggdes lanterninen om till den nuvarande slutna försedd med tornur. Större restaureringar har också gjorts 1865 och 1931. 1984 monterades två fönster med glasmålningar i koret, formgivna av glasformgivare Kjell Engman, tillverkade på Boda glasbruk.

KARTA
öfver
KRISTVALLA KYRKOGÅRD
uti
Kristvalla socken, Norra Möre härad och Kalmar län
Författad år 1893
Carl Pfeyasröm
Kommissions lantmätare.

En vacker och detaljerad bild av kyrkan och kyrkogården från 1893.

Kyrkogården

År 1818 lät kyrkoherde Carl Sabelström ersätta ett stängsel av trä som omgärdade kyrkogården med en vallmur av gråsten. I samband med renoveringen av kyrkan 1865 ska en materialbod ha byggts. Var denna stod är inte känt. Vid samma tidpunkt företogs också en del arbeten på kyrkogården. Kyrkoherde Lars Gustaf Dahlström tog under sin ämbetstid, 1871–1884, initiativ till att plantera en trädkrans runt kyrkogården. Man ska också ha utvidgat kyrkogården. Var utvidgningen gjordes är inte känt. År 1932 fanns endast ett fåtal gravplatser lediga på Kristvalla kyrkogård och arbetet med att utvidga kyrkogården påbörjades. Denna utvidgning gjordes på kyrkans norra sida. För att kunna genomföra arbete revs vallmuren från 1818 på denna sida av kyrkan. Förslaget till utvidgningen upprättades av trädgårdskonsulent Sigurd Ohlsson, Kalmar. Sigurd Ohlssons första förslag godtogs dock inte av församlingen eftersom man ansåg att alltför stor yta upptogs av gångar. Ett nytt förslag med mer sammanhängande gravkvarter arbetades fram och godkändes 1935. I den nya kyrkogårdsdelens norra kant planterades lönnar. Ett bårhus uppfördes 1960. Den senaste utvidgningen av kyrkogården gjordes 1983. Förslaget till utvidgning ritades av trädgårdsarkitekt Harry Kolsby. Den nya stödmurar som byggdes runt utvidgningen gjordes av Hans Gaddelin. Utanför stödmuren planterades lindar. Dessa ersattes för några år sedan av askar.

Kyrkan på ett äldre kolorerat fotografi.

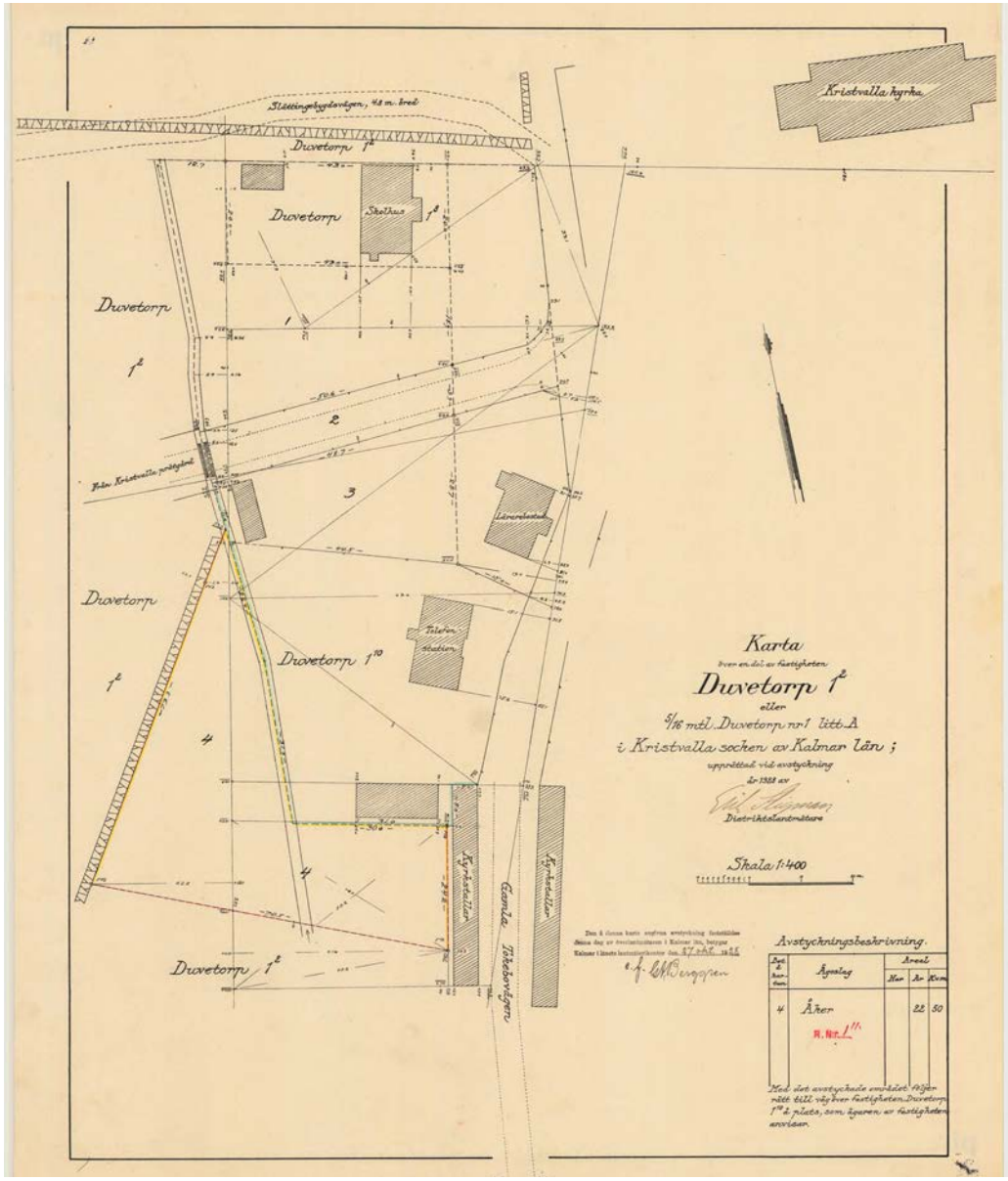
Sockencentrats utveckling

Äldre kartmateriel visar att kyrkan från början låg ganska ensamt. Vägen var en viktig del av miljön och funktionen. Bönder eller byar tillsammans började bygga sina egna små kyrkstallar, för att hästarna skulle kunna vila i en skyddad byggnad under gudstjänsterna, framför allt under den kalla delen av året. Dessa låg på rad på ömse sidor om kyrkvägen söder om kyrkan. Stallarna är utritade på kartan från 1831. På exakt samma plats byggdes 1874 de nuvarande stallarna, på ett mer organiserat sätt som två likadana längor. 1776 ska en sockenstuga ha byggts i backen mitt emot kyrkan. Denna försvann senare. Troligen var det på samma plats som församlingen 1860 uppförde ett nytt skolhus. Då hade det rått skolplikt sedan 1842, så den första tiden måste skolundervisningen ha skett i andra rum.

Vid laga skiftet som genomfördes i byn på 1830-talet skiftades jorden så att de två gårdarna i byn blev tre. Då lades en ny gård i ett nytt gårdsläge alldeles intill kyrkan, på dess södra sida. På så sätt blev det en tydligare koncentration av hus i kyrkans närhet.

Efter hand uppfördes nya hus för olika funktioner som kunde kopplas till sockencentrat, som fattighus och ett nytt skolhus på 1860-talet. Någon gång i slutet av 1800-talet byggdes en lanthandel, som senare också blev telefonstation.

En kartskiss från 1928 visar hur mark styckades av för att kunna bygga den nya rakare vägen västerut mot Norra Gunnabo. Skissen säger också vilka viktiga byggnader och funktioner som fanns i den lilla kyrkbyn då, kyrkan, skolhuset, lärarbostaden, telefonstationen och de båda kyrkstallarna.

1900-talet

Vid 1900-talets början var bygden folkrik och aktiv. Kyrkan och kyrkbacken var samlingsplats, liksom skolan och lanthandeln. 1928 hände flera saker som kom att påverka miljön i den lilla kyrkbyn. Mark röjdes för att dra fram en ny rakare väg västerut, en ny kyrkskola byggdes och den gamla skolan byggdes om till lärarbostad. Vägen blev klar i början av 1930-talet. Strax norr om kyrkstallarna ligger ett stort trähus som har kallats Eriksberg eller Eriksborg. Här startade Alexius Jonsson, kallad Lecke eller Patron, lanthandel. Han var känd som äventyrare och historieberättare. Mellan 1905–1919 vistades han stora delar i Amerika, men kom sedan hem och satsade på lanthandeln. Från 1925 också telefonstation. Lecke var son till en av bönderna i byn.

I slutet av 1940-talet byggdes en ny prästgård utmed den nya delen av vägen väster om kyrkan. Detta sammanföll i tid med att prästfamiljen flyttade ut ur gamla prästgården i norra Gunnabo 1949. Ett nytt församlingshem byggdes 1952. Invändigt byggdes även en scen. En av bönderna i byn skänkte marken och invånarna hjälpte till med dagsverken på bygget. Byggmästare var Georg Pettersson, som byggde de flesta av byns hus från 1930-talet och framåt. Församlingshemmet fick en tillbyggnad 1961. Skolan lades ner 1966 och köptes in av svenska kyrkan. 1999 började skolan användas som församlingshem.

Förutom bönder fanns flera olika hantverkare och yrkesutövare i kyrkbyn, som byggmästare, finsnickare, skomakare, betongmästare[1], grönsaksodlare/poet (PA), sågverksarbetare och en klok gumma.

Två småskaliga sågverk fanns i byn. Ett låg utmed vägen väster om kyrkan och ett vid den lilla vägen norr om kyrkan. Dessa ska ha varit i drift under 1950- och 60-talen. På stället norr om kyrkan fanns också växthus, med odlingar för försäljning.

Fridhem är egentligen en så kallad lägenhetsbebyggelse, det vill säga ett hus på en liten avstyckad tomt. Det är en äldre stuga som flyttats hit av en snickare på 1920-talet, med tillhörande ladugård. Stugan ska ha legat längre västerut i byn på en plats som kallas Klockarebacken. Denna plats syns på kartan från 1831 som en omgärdad markbit, en lycka, utmed gamla kyrkvägen. Andersborg byggdes av Anders Nilsson. Han var en av bönderna i byn men var ogift och utan familj och sålde därför sin gård och bosatte sig här kring 1918. Samtidigt flyttades ytterligare ett hus hit till tomten, från Kristvallabrunn. Huset har troligen ursprungligen uppförts på 1870-talet av hälsobrunnens skapare Lorentz Petersson, som gästvilla för brunnsortens gäster. Det ska ha legat mitt emot gamla brunnsparken i Kristvallabrunn. Gården söder om Andersborg (12) fick ny mangårdsbyggnad från 1940-talet. En såg och en smedja ska ha funnits till gården.

1 ”Chicago-Jim” som hade lärt sig gjuta i Amerika

Duvetorp i framtiden

Här ges förslag på förhållningssätt inför framtiden för hur kulturmiljön ska bevaras och utvecklas.

Nybro kommun vill att kommunens kulturmiljöer ska bevaras och utvecklas så att kommande generationer kan ta del av dem. Under rubriken "bevara" anges vad vi är skyldiga att ta hänsyn till enligt lag. Under rubriken "utveckla" finns tips om hur viktiga kulturmiljöer kan utvecklas och förvaltas så att deras värden finns kvar för eftervärlden. Tipsen kan rikta sig till Länsstyrelsen, kommunen och/eller till dig som privatperson.

Läs mer tips om hur du kan vara med och utveckla kulturmiljöer under "Generella råd" i Kulturmiljöprogrammets inledningskapitel.

Bevara

Kyrkan (1), kyrkotomten och begravningsplatsen är skyddade enligt Kulturmiljölagens 4 kap.

Kyrkstallarna (5) ska betraktas som *särskilt värdefulla* enligt Plan- och bygglagens 8 kap. 13 § och 14 §.

Utveckla

Regelbunden skötsel och öppethållande av odlingslandskap och vägmiljöer är avgörande för tillgänglighet, upplevelser och kulturhistoriska värden i byn. Det öppna landskapet kring kyrkan bör bibehållas.

Vägarna bör inte rätas eller breddas i någon större omfattning. Det är viktigt att stenmurar utmed vägarna bevaras.

Kompletterande bebyggelse kan placeras i sockencentrumet, men bör undvikas öster om kyrkan.

Nytillkommande bostadsbebyggelse bör utgöras av fristående småhus i 1-2 våningar.

Det är av stor vikt att så många som möjligt av odlingslandskapets äldre ekonomibyggnader och stenkällare behålls. Byggnaderna kan gärna få nya användningssätt, även om det kan komma att kräva om- och tillbyggnader.

Referenser

Ett område är utpekat i Länsstyrelsens inventering av ängs- och hagmarker 1989.

Läs mer/referenser

Kristvalla kyrkskola och några framträdande personer i skolroteln i början av 1900-talet, Harry Jonsson, Hembygdskrönika (Madesjö-Kristvalla-Örsjö hembygdsförening), 2001.

Lanthandeln i Duvetorp i början av 1940-talet, Harry Jonsson, artikel i Hembygdskrönika (Madesjö-Kristvalla-Örsjö hembygdsförening), 2003.

Sveriges bebyggelse: statistisk-topografisk beskrivning över Sveriges städer och landsbygd. Landsbygden, del III, Kalmar län, Sigurd Erixon (red),1958.

Gods och gårdar i Kalmar län, band II, Studieförbundet Vuxenskolan Kalmar län, 2013.

Det medeltida Sverige; Band 4, SMÅLAND, 1 Möre: Norra och Södra Möre, Olle Ferm o Thor Rahmqvist, Riksantikvarieämbetet, 1987.

Inventering av ängs- och hagmarker – Nybro kommun, Länsstyrelsen i Kalmar län informerar, 1989:4, 1989.

Natur i Östra Småland, Markus Forslund (red), Länsstyrelsen i Kalmar, 1997.

Vägen som kulturarv - värdefulla vägar och vägmiljöer i Kalmar län, Christina Almqvist, Per Lindegård, Länsstyrelsen Kalmar län och Vägverket, 1999.

Övriga referenser

Fornminneskartan: www.raa.se/fornsok
Historiska kartor: www.lantmateriet.se, historiska kartor